

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

PODYPLOMOWE STUDIUM OPERACYJNO—STRATEGICZNE

UJAWNE

egz. poj.

ppłk dypl. Mieczysław SŁOWIŃSKI

TREŚĆ i ZAKRES

ORGANIZACJI WSPÓLDZIAŁANIA
PRZEZ DOWÓDCĘ ARMII MIĘDZY SOJUSZNICZYMI ZT
OSŁANIAJĄCYMI WEJŚCIE ARMII DO BITWY
I WOJSKAMI ARMII PRZECHODZĄCYMI
DO OPERACJI ZACZEPNEJ

WARSZAWA
Książnica
1984

43374

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

PODYPLOMOWE STUDIUM OPERACYJNO—STRATEGICZNE

~~SECRET~~
~~TOP SECRET~~
JAWNE

egz. poj.

ppłk dypl. Mieczysław SŁOWIŃSKI

TREŚĆ i ZAKRES

ORGANIZACJI WSPÓŁDZIAŁANIA
PRZEZ DOWÓDCĘ ARMII MIĘDZY SOJUSZNICZYMI ZT
OSŁANIAJĄCYMI WEJŚCIE ARMII DO BITWY
I WOJSKAMI ARMII PRZECHODZĄCYMI
DO OPERACJI ZACZEPNEJ

REZERWA KADROWA
Archiwum, Dział Historii, Specjalny

43374

WARSZAWA — REMBERTÓW — CZERWIEC 1984 r.

210/p/22

PROJEKT WYKONAWCZY GENERALNEGO WZ
IN. GEN. BRONI K. SWIERCZYŃSKI

PODZIAŁOWE STUDIUM OPERACYJNO-STRATEGICZNE

WZKŁADY WYKONAWCZE
PŁAKAT W 1/1000

TYTUŁ: INTEC I DYPLOM
ORGANIZACJI WSPÓŁPRACI W ZAKRESIE
WYKONAWCZYCH I WYKONAWCZYCH WYKONAWCZYCH
WYKONAWCZYCH I WYKONAWCZYCH WYKONAWCZYCH
WYKONAWCZYCH I WYKONAWCZYCH WYKONAWCZYCH
WYKONAWCZYCH I WYKONAWCZYCH WYKONAWCZYCH

WZ 43374

PODYPLOMOWE STUDIUM OPERACYJNO-STRATEGICZNE

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)

~~JAWNE~~
~~ROZKŁASZCZONY~~
~~ROZKŁASZCZONY~~
egz. nr 1

~~210/pf/22~~

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

TEMAT: TREŚĆ I ZAKRES
ORGANIZACJI WSPÓLDZIAŁANIA PRZEZ DOWÓDCĘ ARMII
MIĘDZY SOJUSZNICZYMI ZT OSŁANIAJĄCYMI WEJŚCIE
ARMII DO BITWY I WOJSKAMI ARMII PRZECHODZĄCYMI
DO OPERACJI ZACZEPNEJ

WYKONANIE KARTYKA 139
Kopieje: 1000 1000 1000

~~43374~~

ppłk dypl. Mieczysław SŁOWIŃSKI

SPIS TREŚCI:

	str.
1. Wstęp	3
2. Warunki wejścia do bitwy w aspekcie konieczności organizacji współdziałania z wojskami osłony	5
3. Ogólne zasady organizacji współdziałania armii. Treść i zakres organizacji współdziałania z wojskami osłonowymi	8
4. Metody organizacji współdziałania z wojskami osłony	16
5. Zakończenie	20
6. Bibliografia	22

1. WSTĘP

WSPÓLDZIAŁANIE WOJSK - zgrane pod względem zadań, kierunków rubieży i czasu działania uczestniczących w operacji /walce/ różnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Współdziałanie wojsk we współczesnych warunkach powinno być trwałe i nieprzerwane w ciągu całej operacji /walki/ i zapewniać zgodność przebiegu działań bojowych wojsk stosownie do celów, miejsca i czasu oraz uderzeń broni jądrowej. Współdziałanie wojsk organizuje się między różnymi rodzajami sił zbrojnych, związkami operacyjnymi i taktycznymi jednego lub różnych rodzajów sił zbrojnych, między rodzajami wojsk, oddziałami i pododdziałami, a także między poszczególnymi elementami ugrupowania operacyjnego /bojowego/. W zależności od celów działań i skali współdziałających zgrupowań - współdziałanie wojsk może mieć charakter współdziałania strategicznego, operacyjnego i taktycznego. /Słownik podstawowych terminów wojskowych/.

Konieczność organizacji współdziałania przez dowódców w celu wykonania swej decyzji pojawiła się z momentem od przejścia bezładnych starć wrogich hord ludzkich do zorganizowanych bitew zbrojnych grup, oddziałów i całych armii. W miarę jak rosła złożoność walki zbrojnej rosło też i znaczenie właściwej organizacji współdziałania. Mistrzostwo w organizacji współdziałania było głównym czynnikiem wygrania wielu bitew i wojen przez stronę słabszą liczebnie, nieraz bardzo wyraźnie. Przykłady tego mamy począwszy od czasów starożytnych po współczesne. Wszyscy wielcy wodzowie znani z historii byli jednocześnie wybitnymi organizatorami współdziałania podległych sobie sił w czasie działań wojennych. Z historii Polski wystarczy wspomnieć pierwszych Piastów, Władysława Jagiełłę, Jana Sobieskiego czy hetmanów z XVI i XVII wieków.

W czasach współczesnych rola współdziałania nieprzerwanie rośnie. Dzieje się tak z uwagi na nieprzerwany proces unowocześnienia uzbrojenia i wyposażenia sił zbrojnych. Powstają nowe rodzaje wojsk. Zmieniają się możliwości i sposoby pokonania przeciwnika w walce zbrojnej. Walka ta obecnie może być prowadzona w każdych warunkach fizyczno-geograficznych, bez względu na porę roku i doby. Różny będzie tylko stopień trudności.

Obecnie jasnym jest, że nie może być mowy o wykonaniu decyzji dowódcy, każdego praktycznie szczebla, bez właściwie zorganizowanego współdziałania. Potwierdzają to doświadczenia współczesnych konfliktów zbrojnych różnej skali, od II wojny światowej począwszy; wspomnienia dowódców uczestniczących w tych konfliktach, a także obowiązujące regulaminy walki i służby sztabów.

Osobistym poglądem autora jest związek współdziałania z przewagą polegający na tym, że tylko dobre współdziałanie umożliwia wykorzystanie stworzonej czy osiągniętej nad przeciwnikiem przewagi, z kolei zaś jeden z elementów przewagi ogólnej, a mianowicie przewaga intelektualna warunkuje w dużym stopniu przyjęcie właściwej koncepcji organizacji współdziałania i wcielenie jej w życie. Podstawą bowiem dobrze zorganizowanego współdziałania jest właściwe prognozowanie rozwoju sytuacji oparte na naukowym przewidywaniu i dokładnych kalkulacjach.

1. WARUNKI WEJŚCIA ARMII DO BITWY W ASPEKcie KONIECZNOŚCI ORGANIZACJI WSPÓŁDZIAŁANIA Z WOJSKAMI OSŁONY.

1.1. Ogólne warunki przejścia armii ze składu WP do operacji zaczepnej.

Armie wydzielane ze składu WP na front zewnętrzny mogą przechodzić do operacji zaczepnej w pierwszym lub drugim rzucie frontu, na początku wojny lub w toku działań wojennych. Może to być przy tym klasyczną armijną operacją zaczepną z rejonu wyjściowego lub też w formie przeciwuderzenia. Nie wyklucza się przy tym rozpoczynania operacji zaczepnej z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.

Cechą charakterystyczną wszystkich sposobów rozpoczynania operacji zaczepnej, z wyjątkiem z bezpośredniej styczności, jest obecność wojsk prowadzących działania bojowe lub też zajmujących pozycje w przodzie i spełniających w stosunku do wojsk armii rolę osłony przed bezpośrednim oddziaływaniem przeciwnika naziemnego. Ze względu na koalicyjny charakter działań bojowych i skład frontu będą to najczęściej wojska sojusznicze.

Ponadto w przypadku przygotowania i prowadzenia pierwszej operacji zaczepnej w początkowym okresie wojny zachodzi konieczność przegrupowania wojsk armii do rejonu działań bojowych. Przegrupowanie to będzie realizowane częściowo przez terytorium państwa sojuszniczego, a rolę wojsk osłony, przynajmniej w pierwszej fazie, spełniać będą tylko i wyłącznie ZT i oddziały armii sojuszniczych i to niezależnie od tego czy przegrupowanie odbywać będzie się w toku wojny czy przed jej rozpoczęciem.

1.2. Skład, rola i zadania sojuszniczych wojsk osłonowych.

Zadania osłony na korzyść przegrupowującej się armii wykonują: związki taktyczne i oddziały wojsk operacyjnych rozwinięte w rejonie granicy państwowej i prowadzące /lub gotowe prowadzić/ działania bojowe skierowane przeciw nieprzyjacielowi atakującemu obszar państwa; siły i środki OPK działające w pasie przegrupowania; siły i środki obrony terytorialnej okręgów wojskowych przez obszar których armia maszeruje /z reguły będzie to jeden, rzadziej dwa OW/. Ponadto na kierunku nadmorskim zadania osłony od strony morza może wykonywać flota sojusznicza.

Rola wojsk osłony polega na zapewnieniu warunków do bezkolidyjnego i z zachowaniem zdolności bojowej doprowadzenia wojsk armii do rejonu wyjściowego, odtworzenia zapasów środków materiałowych,

a następnie przesunięcia z rejonu wyjściowego do wyznaczonej rubieży i przejście do ataku.

W tym celu wojska osłony wykonują następujące główne zadania:

- utrzymują określone rubieże obronne, zapewniające ześrodkowanie wojsk armii w planowanych rejonach wyjściowych;
- prowadzą rozpoznanie nieprzyjaciela w pasie działania armii;
- zapewniają osłonę przed uderzeniami przeciwnika powietrznego;
- realizują zabezpieczenie inżynieryjne dróg marszu, zwłaszcza przepraw;
- prowadzą działania ochronne, walkę z grupami dywersyjno-rozpoznawczymi i zapewniają warunki bezpieczeństwa ogólnego w pasie przegrupowania.

Zadania te w swej istocie pozostają niezmiennie niezależnie od warunków w jakich armia przechodzi do operacji zaczepnej z wykorzystaniem wojsk osłony.

1.3. Warunki organizacji współdziałania z wojskami osłony.

Z roli i zadań wojsk osłony wynika, że pierwszooplanowym zadaniem dowódcy armii jest organizacja współdziałania z nimi w celu takiego wykonania zadań przez wojska osłony aby było ono zgodne z zamiarem przygotowania i rozpoczęcia operacji zaczepnej. Jest to jeden z pierwszych podstawowych warunków powodzenia tejże operacji.

W niniejszej pracy autor do dalszych rozważań przyjął wariant armijnej operacji zaczepnej w początkowym okresie wojny na kierunku nadmorskim. Wydaje się, że jest to wariant najplastyczniej ukazujący warunki przygotowania operacji oraz wymagający najwszechstronnejszej organizacji współdziałania. Cechuje się także największą chyba skalą trudności w realizacji zadań współdziałania ze względu na zmianę warunków z pokojowych na wojenne i brak jakże niezbędnego w czasie wojny szeroko rozumianego ostrzelania.

Operacyjną osłonę rozwinięcia wojsk armii w rejonie wyjściowym do natarcia organizuje się w ramach frontu w celu odparcia możliwych uderzeń przeciwnika z powietrza i lądu, jak również uwzględnia się jego desanty powietrzne, grupy dywersyjno-rozpoznawcze. Osłonę przed uderzeniami przeciwnika z lądu realizują specjalnie do tego wyznaczone wojska ze składu frontu aż do momentu doprowadzenia armii do pełnej gotowości bojowej i wejścia związków pierwszego rzutu do bitwy. Zakłada się, że wyznaczone do osłony wojska powinny być zdolne do zatrzymania natarcia dywizji pierwszego rzutu przeciwnika, zadania

im strat, wygrania na czasie niezbędnym do wyjścia, rozwinięcia i pomyslnego wejścia do bitwy sił głównych armii.

Na podstawie doświadczeń z międzysojuszniczych, operacyjno-strategicznych ćwiczeń dowódczo-sztabowych typu "SOJUZ" czy "LATO" można przyjąć, że zadania osłony przed uderzeniami przeciwnika z lądu realizować będą związki taktyczne ze składu sojuszniczej armii wzmocnione artylerią ppanc, pododdziałami inżynieryjnymi lub też przewiduje się na ich korzyść manewr OPpanc i OZap /lub też jedno i drugie jednocześnie/, jako podporządkowane dowódcy armii z chwilą rozpoczęcia przegrupowania, pod warunkiem jednak wcześniejszego rozpoczęcia przez nieprzyjaciela działań wojennych. W sytuacji jedynie zagrożenia nie podporządkowuje się związków taktycznych ze składu armii sojuszniczej dowódcy naszej armii. Wykonują one zadania w składzie armii macierzystej, narodowej. Sprawy współdziałania dowódca naszej armii uzgadnia w ramach frontu z dowódcą okręgu wojskowego i dowódcą armii osłony /pierzwsorzutowej/ państwa sojuszniczego.

OGÓLNE ZASADY ORGANIZACJI WSPÓŁDZIAŁANIA WOJSK ARMII.

Cel współdziałania to zapewnienie całkowitego wykorzystania możliwości bojowych różnorodnych sił biorących udział w operacji z uwzględnieniem ich jakościowych różnic oraz właściwości stosowanego przez nich uzbrojenia.

2.1. Organizacja współdziałania. Istota i treść.

Istota organizacji współdziałania polega na zgraniu wysiłków i działań związków taktycznych i oddziałów rodzajów wojsk i wojsk specjalnych, elementów ugrupowania operacyjnego i zgrupowań wojsk armii według celu, zadań, miejsca, czasu i sposobów wykonania zadań dla osiągnięcia wspólnych celów operacji.

Poprzez organizację współdziałania powinno osiągnąć się jednokowe zrozumienie przez wszystkich uczestników tego procesu następujących elementów:

- zamiaru operacji;
- zadań wykonywanych wspólnie przez ogólnowojskowe ZT i inne rodzaje wojsk;
- sposobów wykonania wyżej wymienionych zadań;
- zgrania kolejności i sposobu wykonania uderzeń jądrowych, ogniowych uderzeń wojsk raketowych i artylerii oraz lotnictwa z działaniem związków taktycznych ogólnowojskowych i innych elementów ugrupowania operacyjnego;
- zgranie działań wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim oraz siłami i środkami OPL sąsiadów.

Wynika z tego, że podstawową treść organizacji współdziałania stanowi zgranie działań uderzających wojsk między sobą, z uderzeniami jądrowymi, ogniem artylerii, działaniem lotnictwa i wojsk OPL, powietrznych i morskich desantów, a także siłami i środkami zabezpieczenia.

Zgranie działań należy rozpatrywać w aspekcie:

- obiektów i sposobu wykorzystania uderzeń jądrowych, ogniowego porażenia i wykorzystania skutków ognia przez nacierające wojska;
- zadań polegających na rozbiciu zgrupowań nieprzyjaciela;
- sposobu wspólnych działań nacierających wojsk z lotnictwem i wojskami OPL;
- sposobu obezwładniania przez wojska lądowe armii środków OP nieprzyjaciela w pasach przelotu lotnictwa /własnego/;
- sposobu prowadzenia rozpoznania i walki radioelektronicznej.

2.2. Ogólne zasady organizacji współdziałania przez dowódcę i sztab armii.

W armii organizuje się współdziałanie operacyjne i taktyczne. Operacyjne organizuje dowódca i sztab armii pomiędzy uczestniczącymi w operacji ogólnowojskowymi związkami taktycznymi, oddziałami i pododdziałami różnych rodzajów wojsk i służb oraz sąsiednich związków taktycznych.

Organizacja współdziałania powinna opierać się na dokładnych kalkulacjach, uwzględniać możliwości bojowe wojsk i naukowe przewidywania co do rozpoczęcia i rodzaju operacji, a także uwzględniać narastanie wysiłków wojsk na najważniejszych kierunkach i możliwość zmiany kierunku głównego i innych kierunków uderzeń w trakcie operacji.

Współdziałanie wojsk we współczesnych warunkach posiada swoje charakterystyczne właściwości, które muszą być obowiązkowo uwzględnione podczas przygotowania i w trakcie operacji zaczepnej armii. Złożony charakter współczesnej walki zbrojnej, udział w niej wszystkich rodzajów sił zbrojnych, rodzajów wojsk i służb posiadających różnorakie środki uzbrojenia i wyposażenia komplikuje organizację współdziałania. W związku z tym dowódca i sztab armii nie tylko powinien znać, ale i umiejętnie wykorzystać w praktyce podczas organizacji współdziałania następujące jego zasady:

- efektywne i na czas wykorzystanie wyników uderzeń jądrowych, uderzeń lotnictwa i ognia artylerii;
- dokładność i zrozumiała organizacja współdziałania według: celów, zadań, miejsca, czasu i sposobów wykonania zadań bojowych /prostota i jasność zamiaru/;
- efektywne wykorzystanie możliwości bojowych wojsk z uwzględnieniem ich właściwości oraz słabych stron nieprzyjaciela, a także dogodnych własności terenu, pory roku i dnia;
- wzajemna pomoc i zamienność związków taktycznych i oddziałów;
- ciągłość współdziałania na wszystkich etapach operacji;
- ciągłość zabezpieczenia wojsk wchodzących w skład armii.

Współdziałanie w operacji zaczepnej armii planuje się i organizuje na całą głębokość według:

- zadań;
- kierunków działań wojsk własnych i nieprzyjaciela;
- czasu;
- rubieży;
- sposobów wykonania podstawowych zadań wojskami armii z użyciem broni jądrowej i bez jej użycia.

Szczegółowego opracowania zagadnień współdziałania dokonuje sztab armii podczas operacji i odzwierciedla je w planie współdziałania.

2.3. Właściwości i treść współdziałania wojsk armii z wojskami osłony.

W przyjętym do dalszych rozważań wariantcie nprzyjacieli nacierając i zdobywając teren jest rozwinięty i ma inicjatywę w swoim ręku. Uzyskać przewagę nad zaczepnym zgrupowaniem nieprzyjaciela w tych warunkach można jedynie przez przeciwstawienie mu lepiej zorganizowanego i skuteczniejszego zgrupowania wojsk. Z reguły będzie ono toku przygotowania operacji zaczepnej ugrupowane obronnie, w sposób umożliwiający łatwe przejście do działań zaczepnych. Warunkiem jednak zrealizowania takiego zamiaru jest stabilizacja, na pewien czas i na określonej rubieży, przesuwanego się w głąb własnego obszaru, frontu.

Umożliwiają to skuteczne działania wojsk osłonowych działających w pasie przyszłej operacji zaczepnej. Skuteczność działań nie należy rozumieć jednak jako jedynie proste zatrzymanie przeciwnika na dowolnej rubieży, ale jako świadome działanie na rzecz przygotowywanej w głębi własnego obszaru operacji. Działania wojsk osłonowych muszą zatem przybrać formę działań opóźniających, jak najdokładniej zgranych w czasie i przestrzeni z przebiegiem przegrupowania i ześrodkowania sił głównych armii. Z konieczności ścisłego powiązania roli wojsk osłonowych z planem przygotowania operacji zaczepnej wynika potrzeba bardzo dokładnego współdziałania wojsk osłony z resztą sił armii, w tym zwłaszcza z głównym zgrupowaniem uderzeniowym, gdyż omawiane przedsięwzięcie główne nosi cechy wyższego stopnia złożoności i precyzji.

Wynikają z tego następujące wnioski w dziedzinie współdziałania:

1/ Dowódca armii musi jednoznacznie określić oczekiwaną rolę wojsk osłonowych, a swoją intencję i interpretację zadania tych wojsk w sposób jasny i zrozumiały przekazać ich dowódcy.

2/ Sztab armii obowiązany jest przedstawić dowódcy możliwość wykonania przez wojska osłonowe stawianych im zadań. Chodzi przede wszystkim o ustalenie ewentualnej potrzeby wzmocnienia wojsk osłony siłami i środkami ze składu sił głównych armii. Ewentualność taka komplikuje dodatkowo organizację współdziałania.

3/ Organizację współdziałania z wojskami osłony należy rozpocząć możliwie najwcześniej, w zależności oczywiście od otrzymywanych

przez armię zadań i sytuacji operacyjnej. Wskazane jest ażeby nawiązanie kontaktu w tym zakresie wyprzedzało nawet początek przegrupowania.

4/ Najlepszym sposobem organizacji działań wojsk osłonowych w interesach armii są bezpośrednie kontakty właściwych osób funkcyjnych zainteresowanych dowództw, uzupełniane wymianą dokumentów i technicznymi środkami łączności. Zasada ta, obowiązująca podczas organizacji współdziałania wogóle, w wypadku koordynacji działań wojsk o różnej przynależności państwowej, ma szczególnie ważne i podstawowe znaczenie.

5/ Całokształt spraw związanych z organizacją współdziałania w omówionym przypadku powinien znajdować się w gestii jednego ośrodka dowodzenia.

6/ Należy unikać poważniejszych zakłóceń w ustalonym terminarzu współdziałania wojsk, gdyż pociąga to za sobą konieczność przesuwania terminów i poprawienia opracowanych planów działania.

Organizacja współdziałania z wojskami osłony podlega oczywiście również pewnym ogólnym podstawowym zasadom w tej dziedzinie. Przede wszystkim przeprowadza się ją dzieląc całość przedsięwzięcia na pewne umowne okresy działania. Stopień szczegółowości planowania przedsięwzięć współdziałania jak również koordynowane działania z reguły w poszczególnych okresach są różne lub też inny jest stopień ich ważności.

Z wojskami osłony, ze składu sojuszniczej armii, znajdującymi się w pasie działania naszej armii organizuje się współdziałanie w następujących zasadniczych okresach:

- przegrupowania wojsk armii do rejonu wyjściowego i ześrodkowanie w nim;
- rozwijania wojsk do natarcia i ogniowego zabezpieczenia wejścia do bitwy;
- prowadzenia natarcia na głębokość pierwszego dnia operacji.

Problematyka pracy dowódcy i sztabu armii w zakresie współdziałania w stosunku do wojsk osłony w ramach tych okresów obejmuje określenie lub ustalenie:

- sposobów i czasu zajęcia rejonów wyjściowych przez wojska podchodzące z głębi, a także ich wejścia do bitwy;
- czasu zajmowania dróg i możliwości ich zabezpieczenia inżynierijnego;
- sił i środków OPL sojuszników, zabezpieczających działania bojowe wojsk armii;
- rejonów i czasu rozwinięcia wojsk raketowych i artylerii;
- sposobu i charakteru działania wojsk będących w styczności

- z nieprzyjacielem, a także sił i środków ze składu sił głównych armii wydzielanych do wsparcia działań wojsk osłony;
- sposobu i czasu uzgodnień na szczeblach taktycznych;
- wykonania uderzeń jądrowych oraz sił i środków ogniowych wojsk sojuszniczych biorących udział w zabezpieczeniu wejścia armii do bitwy;
- zasad współdziałania w zakresie rozpoznania, zwłaszcza funkcjonowania systemów rozpoznania radioelektronicznego i prowadzenia walki radioelektronicznej.
- sposobu utrzymania łączności i zakres wymiany informacji;
- rozmieszczenia i funkcjonowania poszczególnych stanowisk dowodzenia;
- sposobu i czasu wymiany grup operacyjnych.

3.4. Treść współdziałania z wojskami sojuszniczymi na podstawie ćwiczeń prowadzonych z udziałem sztabu POW w latach 1979-84.

Dowódca armii cel organizacji współdziałania określił następująco:

- 1/ osłona przegrupowania ZT i oddziałów armii do rejonu wyjściowego;
- 2/ zapewnienie warunków w rejonie wyjściowym dla stworzenia zgrupowania uderzeniowego;
- 3/ zabezpieczenie zorganizowanego wejścia do bitwy ZT armii;
- 4/ zgranie /uzgodnienie/ zadań, rubieży i czasu działań mających na celu utworzenie warunków rozbicia głównych sił npla.

Współdziałanie w operacji zaczepnej organizowano z reguły wg następujących trzech etapów:

- 1/ przegrupowanie wojsk armii i zajęcie rejonu wyjściowego;
- 2/ osłona rejonu wyjściowego i wejście głównego zgrupowania uderzeniowego do bitwy;
- 3/ wykonanie zadania bliższego w tym pierwszego dnia szczegółowe.

W etapie pierwszym uzgodniono:

- 1/ z OW NRD:
  - sposób i czas wymiany grup operacyjnych, wymiany danych o położeniu i czasie pracy punktów dowodzenia oraz wymiany dokumentów łączności;
  - sposoby wymiany danych o nieprzyjacielu i jego działaniach;
  - sposoby niszczenia środków napadu powietrznego i podział zadań w tym zakresie;
  - zabezpieczenie bezpieczeństwa pod dywersyjnymi działaniami

nieprzyjaciela naziemnego, a także zwalczania desantów powietrznych i morskich;

- ochronę i obronę przepraw;
- regulację ruchu wojsk i zagadnienia utrzymania łączności na drogach marszu;
- techniczne, materiałowe i medyczne zabezpieczenie w czasie przegrupowania;
- sposoby i możliwości wykorzystywania składów i punktów zaopatrzenia;

2/ z wojskami działającymi w pasie przesłaniania:

- położenie i czas pracy SD, sposób wymiany dokumentów łączności;
- aktualne położenie wojsk w pasie przesłaniania, zadania i stopień ich realizacji;
- podział zadań walki z przeciwnikiem powietrznym;
- organizację systemu ognia, systemu przeszkód inżynierskich, wykorzystanie OZap i OPpanc;
- sposób i czas rozwinięcia armijnych organów rozpoznawczych w strefie działań bojowych;

3/ z Marynarką Wojenną NRD:

- wymianę danych o sytuacji na morzu, zwłaszcza o możliwości wysadzenia desantów morskich na nasze wybrzeże oraz ogniowego oddziaływania na maszerujące wojska armii przez okręty nieprzyjaciela;
- zbieranie danych o sytuacji skażeń i możliwych uderzeniach lotnictwa npla od strony morza;
- uściślenie położenia jednostek floty, obrony wybrzeża i wojsk armii;
- zagadnienie wzajemnego oznaczania i rozpoznawania, strefy i rubieże bezpieczeństwa przy likwidacji desantów morskich;
- wydzielenie drogi wzdłuż wybrzeża dla MW; możliwości przewozów morzem środków materiałowych;
- sposób wymiany dokumentów łączności.

W etapie drugim uzgodniono:

1/ z wojskami działającymi w pasie przesłaniania:

- dane o przebiegu przedniego skraju obrony nieprzyjaciela, położeniu jego środków ogniowych, odwodów i drugich rzutów;
- wydzielenie artylerii i innych środków ogniowych do OPA;
- sposoby wykorzystania rodzajów wojsk i służb;
- oznaczenie dróg marszu na rubieże rozwijania i wejścia do

bitwy;

- czas, miejsce i oznaczenie przejść wykonywanych w polach minowych własnych i nieprzyjaciela;
- strefy i rubieże bezpieczeństwa, sygnały wzajemnego oznaczania i rozpoznawania;

2/ z Marynarka Wojenna NRD:

- sposoby wymiany informacji o zadaniach i stopniu ~~ich wykonania~~ ich wykonania;
- zagadnienia wzajemnego wsparcia ogniowego;
- podział zadań zwalczania przeciwnika powietrznego;
- obiekty i rejony wspólnych działań;
- sposób osłony skrzydła armii, ilość wydzielanych do tego celu sił i środków, rubieże bezpieczeństwa i sposób utrzymywania łączności;
- możliwości wykorzystywania środków MW dla przerzutu i wysadzenia w głąb obszaru przeciwnika własnych GS i GDR.

W etapie trzecim uzgodniono z MW NRD:

- obiekty i rejony których opanowanie przez armię ma wpływ na wykonywanie zadań przez MW;
- wsparcie ogniowe nadmorskiego skrzydła wojsk armii przez okręty floty;
- sposób, miejsce i czas wysadzenia GDR i GS w głębi obrony nieprzyjaciela;
- wymianę informacji o działaniach przeciwnika powietrznego i podział zadań w zakresie walki z nim;
- możliwości i sposoby wykorzystania transportu morskiego do przewozu środków materiałowych.

Związki taktyczne wykonujące zadania osłony, traktowano w tym etapie jako wchodzące w skład armii i współdziałanie z nimi organizowane było w ogólnym systemie współdziałania wewnątrz armii.

Stopień odzwierciedlenia zagadnień współdziałania z wojskami sojuzniczymi w dokumentach bojowych jest różny. Zależy to od celów szkoleniowych danego ćwiczenia, tła operacyjnego itp. Nie ma jednak takiego ćwiczenia w którym zagadnienie to byłoby pominięte, a np. w ćwiczeniu "KWIECIEŃ-83" opracowano oddzielny plan operacji współdziałania z wojskami sojuzniczymi/w jęz. rosyjskim/. Przedstawione w niniejszym podpunkcie treści są uogólnieniem zagadnień z kilku ćwiczeń.

Autor osobiście brał udział we wszystkich wspomnianych ćwiczeniach sztabu POW od roku 1979 i zajmował się podczas nich opracowywaniem wytycznych i planów współdziałania. Należy stwierdzić, że udział armii sojuszniczych - Armii Radzieckiej i NAL NRD wybitnie dodatkowo wpłynął na poziom organizacji współdziałania, jego dokładność a następnie realizację ze strony sztabu POW. Jeszcze raz należy podkreślić, że niebagatelny wpływ na szybkie porozumiewanie się ma znajomość języków: rosyjskiego i niemieckiego przez oficerów sztabu armii.

4. METODY ORGANIZACJI WSPÓLDZIAŁANIA Z WOJSKAMI OSŁONY.

4.1. Ogólne zasady i sposoby organizacji współdziałania.

Współdziałanie w zasadzie organizuje osobiście dowódca armii przy uczestnictwie podstawowych osób funkcyjnych sztabu, dowódców rodzajów wojsk, szefów służb oraz dowódców podległych i współdziałających związków taktycznych. W zabezpieczeniu organizacji współdziałania ważną rolę odgrywa sztab, który na podstawie ustalonego przez dowódcę czasu i metody organizacji współdziałania przeprowadza niezbędne przygotowania, przygotowuje dane i kalkulacje potrzebne dowódcy, opracowuje plan współdziałania i doprowadza do wykonawców, a w toku działań bojowych organizuje wykonanie przewidzianych planem przedsięwzięć.

Główne założenia współdziałania znajdują swoje odbicie w decyzji dowódcy, w której określa się ogólny sposób współdziałania wojsk i sposób udzielania wzajemnej pomocy podczas wykonywania postawionych zadań. Ponadto w decyzji do operacji zaczepnej m.in. w pewnym zakresie określa się uzależnione od siebie zadania prowadzących wspólne działania związków taktycznych co do ich głębokości, rubieży, terminów i sposobów wykonania, określa się sposób wspólnych działań i dokonuje rozdziału wysiłku jądrowego i środków ogniowych.

Organizacja współdziałania może być realizowana następującymi sposobami:

- poprzez wydanie wytycznych przez wyższego przełożonego i meldunków podwładnych,
- kolejnego opracowania zagadnień użycia wojsk /sił/ i środków rozpoczynając od ogólnowojskowych związków taktycznych lub tych rodzajów wojsk na korzyść których organizuje się współdziałanie,
- przerobienia /rozgrywki/ podstawowych taktycznych epizodów /nawet w formie treningu czy ćwiczenia dowódczo-sztabowego/.

W warunkach skrajnie ograniczonego czasu i złożonej sytuacji zagadnienia organizacji współdziałania znajdują pełniejsze odzwierciedlenie w treści zadań bojowych stawianych wojskom i w pisemnych wytycznych dowódcy do współdziałania. Natomiast w wypadku niespodziewanego rozwinięcia działań wojennych przez nieprzyjaciela /oraz w trakcie operacji/ dowódca armii będzie się ograniczał do ustnych wytycznych w zakresie organizacji współdziałania jednocześnie z postawieniem zadań bojowych. W tym przypadku może on skierować do podległych wojsk odpowiedzialne osoby z dowództwa armii w celu przekazania wytycznych do współdziałania.

W związku z powyższym przyjęcie określonej metody organizacji współdziałania zależy od warunków sytuacji operacyjnej, w szczególności

od czasu jakim dysponuje się na przygotowanie działań. Należy jednak koniecznie podkreślić celowość połączenia /powiązania/ różnych metod organizacji współdziałania podczas przygotowania i prowadzenia operacji zaczepnej.

Podczas uzgodnienia zagadnień między sojuszniczymi wojskami wewnątrz armii zachodzi potrzeba bardziej ścisłego osobistego kontaktu kierowniczej kadry zgrupowań i związków o różnej narodowej przynależności w okresie przygotowania i w toku operacji, jak również potrzeba okazania niezbędnej pomocy ze strony dowódcy armii sztabom wszystkich kategorii sojusznicznych wojsk w pasie armii w osiągnięciu sprawnego współdziałania.

Dużą pomoc dowódcy i sztabowi armii w osiągnięciu współdziałania sojusznicznych wojsk mogą okazać przedstawiciele oraz operacyjne grupy, wysyłane ze sztabu armii do sojusznicznych związków taktycznych, a z nich do sztabu armii. Ważne znaczenie dla zapewnienia ścisłego współdziałania sojusznicznych wojsk w składzie koalicyjnej armii ma m.in.:

- stosowanie jednakowych zasad dowodzenia wojskami,
- wykonanie i uzgodnienie dokumentów /planów/ współdziałania zarówno w języku roboczym frontu, jak i w języku narodowym sojusznicznych związków taktycznych wchodzących w skład poszczególnych armii,
- organizacja niezawodowej łączności współdziałania oraz ustalenie takiego systemu informacji, który nie wymagałby dużo czasu na przekłady z jednego języka na drugi /lub też eliminował taką konieczność całkowicie/,
- wprowadzenie we wszystkich sztabach sojusznicznych wojsk jednakowych wzorów dokumentów dotyczących dowodzenia wojskami.

4.2. Użycie grup operacyjnych sztabu armii podczas organizacji współdziałania.

Rozstrzygnięcia poszczególnych, często bardzo złożonych zagadnień współdziałania z wojskami sojusznicznymi prowadzącymi działania wojenne w pasie nadgranicznym należy dokonywać poprzez bezpośrednią wymianę przedstawicieli zainteresowanych sztabów. Praktycznie chodzi o wymianę grup operacyjnych. W interesie armii jest jak najszybsze dokonanie takowej wymiany, przy czym należy rozumieć to nie jako wymianę w sensie dosłownym, lecz jako posiadanie swojej GO w sztabie sojusznicznym. Oczywiście, grupy operacyjne od tych sztabów do sztabu armii również przybywają lecz dla organizacji współdziałania ważniejsze są grupy własne, gdyż to one dbają niejako o interes armii, o właściwe wykonanie decyzji dowódcy.

Ilość i skład grup operacyjnych przewiduje się zawczasu podczas

planowania przegrupowania. Wysyła się natomiast z reguły z momentem rozpoczęcia przegrupowania. Skierowuje się je do sztabu OW państwa sojuszniczego przez którego obszar armia się będzie przegrupowywać, a także do sztabów ZT wyznaczonych do osłony granicy państwowej, jest ich zwykle 1 - 2. Ponadto armia przegrupowująca się w pasie nadmorskim wysyła grupę operacyjną do sztabu floty działające na nadmorskim skrzydle armii.

Skład grupy stanowi od kilku do kilkunastu nawet oficerów. Większy ilościowo skład grupy ma miejsce wtedy, gdy w grę wchodzi przejęcie w podporządkowanie armii sojuszniczego związku taktycznego wykonującego zadania bojowe w pasie przyszłej operacji zaczepnej armii. Na czele grupy stoi dowódca, z reguły oficer pionu operacyjnego w odpowiednio wysokim stopniu, a w jej skład wchodzi oficerowie specjaliści /operator, rozpoznanie, WRiArt, OPL, służb technicznych, kwatermistrzostwa itp/ - ilość których zależy od problematyki będącej przedmiotem uzgodnień. Niezmiernie ważne jest aby wśród nich byli oficerowie biegle znający język rosyjski i niemiecki. Wyposażenie grupy to środki transportu i łączności.

Uniezależnienie grupy operacyjnej od systemu łączności armii sojuszniczej /właściwie od jej środków łączności/ gwarantuje sprawne wykonywanie zadań przez grupę i możliwość stawiania jej nowych w dowolnym praktycznie czasie.

Czas pracy grup jest zróżnicowany, ponieważ charakter pracy i zadania stawiane przed każdą z nich są różne. Grupa operacyjna skierowana do sztabu floty przez armię działającą na kierunku nadmorskim pracuje tam przez cały okres współdziałania tych związków operacyjnych. Grupa natomiast skierowana do sztabu OW kończy swą pracę kiedy armia opuści, po przejściu do operacji zaczepnej, obszar okręgu. W dalszym przedziale czasowym współdziałanie z OW leży w gestii frontu.

Nieco inny charakter ma praca grupy operacyjnej skierowanej do ZT prowadzącego działania osłonowe w pasie armii. Wiąże się to ze sposobem kierowania wojskami armii przez dowódcę w okresie przegrupowania i tworzenia zgrupowania uderzeniowego. Początkowo dowodzenie realizowane jest z ZSD armii rozwiniętego w pobliżu granicy państwowej. Z chwilą osiągnięcia gotowości przez SD w rejonie wyjściowym dowódca przenosi się na nie. W wypadku prowadzenia działań zaczepnych przez nieprzyjaciela organizacja wejścia zgrupowania uderzeniowego do bitwy wymaga jak najszybszego rozwinięcia w rejonie wyjściowym /lub nawet w pasie przesłaniania/ WSD armii. Wówczas jest ono w stanie zorganizować współdziałanie bojowe na przedpolu ze związkami osłonowymi, sąsiadami i pomię-

dzy związkami wchodzącymi w skład armii. W okresie zaś tworzenia zgrupowania uderzeniowego /w trakcie przegrupowania armii/ jego zasadniczą rolę będzie zorganizowanie współdziałania między związkami osłonowymi, organami rozpoznawczymi armii i armijną grupą rozpoznawczo-uderzeniową /AGRU/. Zasadniczą rolę w uzgodnieniu współdziałania i właściwym wykorzystaniu związku osłonowego odgrywa właśnie grupa operacyjna pracująca w jego sztabie.

Oficerowie wchodzący w jej skład dostarczają w pierwszym rzędzie dowódcy armii danych o sytuacji w pasie działania związku osłonowego. Należy podkreślić, że oficerowie ci mają obowiązek meldować stan faktyczny zaobserwowany przez nich osobiście. Jednocześnie przekazują oni /czyni to dowództwo grupy/ dowódcy związku osłonowego zadania których wykonania oczekuje od niego dowództwo armii. Oprócz ogólnego zorientowania się w sytuacji, wyjątkowej wagi problemem jest uzgodnienie szybkiego rozwinięcia armijnych organów rozpoznawczych oraz ich współdziałania z organami już działającymi w pasie wejścia armii do bitwy. Drugi ważny problem to zorganizowanie niezbędnego wsparcia dla związku osłonowego ze strony armii.

W miarę rozwijania armijnych punktów dowodzenia w rejonie wyjściowym rola tej GO maleje, gdyż dowódca armii jest w stanie bezpośrednio dowodzić dywizją osłonową. Skład grupy z reguły zmniejsza się do 2 - 3 oficerów, którzy pracują w charakterze oficerów łącznikowych. Całkowita likwidacja grupy jest niewskazana i niepraktykowana.

Tak więc armia w stosunku do wojsk sojusznicznych podczas organizacji współdziałania posługuje się grupami operacyjnymi ze stopniowym przejściem do bezpośrednich kontaktów z właściwymi dowódcami. W całym okresie współdziałania należy brać również pod uwagę fakt jego organizacji przez szczebel nadrzędny i na określone korzyści jakie z tego wynosi armia.

ZAKOŃCZENIE

Organizacja współdziałania jest przedsięwzięciem trudnym i skomplikowanym. Wymaga od dowódcy i sztabu każdego szczebla posiadania wysokich kwalifikacji w tym zakresie. Kwalifikacji tych zresztą nie można nabyć raz na zawsze. Zmieniają się bowiem sposoby i możliwości działania wojsk niosące ze sobą nowe, nieznane przedtem problemy w dziedzinie współdziałania. Pojawienie się systemów rozpoznawczo-uderzeniowych oraz broni o wysokiej celności i zwiększonej sile rażenia oznacza praktycznie nową jakość w walce konwencjonalnej, stawia jakościowo nowe zadania przed dowódcami organizującymi współdziałania, zwłaszcza jeśli chodzi o wariowanie sposobów prowadzenia działań.

Organizacja współdziałania oparta na naukowym przewidywaniu i dokładnych kalkulacjach staje się kluczem do sukcesu. Kluczem, którym właściwie może posługiwać się odpowiednio przygotowany, o dużej wyobraźni taktyczno-operacyjnej, dowódca mający do pomocy zgrany i należycie wyszkolony sztab.

W przypadku Sił Zbrojnych PRL zagadnienia współdziałania w operacjach na froncie zewnętrznym należy rozpatrywać w aspekcie układu międzysojuszniczego. Działania bowiem Wojska Polskiego będą miały charakter koalicyjny. W tych warunkach istotnego znaczenia nabierają zagadnienia współdziałania z dowództwami i sztabami jednostek AR, NAL NRD, a także CZAL. Sprawom tym należy udzielić wiele uwagi już w okresie pokoju. Oprócz zagadnień rozwiązywanych pod nadzorem ND ZSZ UW niezwykle przydatnymi są wzajemne kontakty osobiste dowódców i oficerów sztabów w okresie pokoju w czasie ćwiczeń, szkoleń, wzajemnych wizyt. Szczególną rolę odgrywają praktyki oficerów na zasadzie wzajemnej wymiany. Użycie ich w czasie późniejszych ćwiczeń w składzie grup operacyjnych daje dużo lepsze rezultaty niż wykorzystywanie oficerów nie mających kontaktów z armiami sojusznicznymi.

Coraz większej ostrości nabiera również problem biegłej znajomości języków współdziałania - rosyjskiego i niemieckiego, w mniejszym stopniu czeskiego. Niebanalną sprawą jest również znajomość specyfiki bratnich armii, ich zwyczajów, stylu pracy i dowodzenia.

Organizacja współdziałania z wojskami sojuszniczymi wymaga zatem nie tylko gruntownej wiedzy z dziedziny taktyki i sztuki operacyjnej. Musi ona być poszerzona o znajomość sojusznika. Tylko wtedy dowódca armii czy związku taktycznego może liczyć na osiągnięcie zakładanych w planie współdziałania celów i jasne zrozumienie ich przez koalicyjnych wykonawców.

BIBLIOGRAFIA

1. Regulamin walki SZ PRL /dywizja-pułk/, Szt.Gen. 347/64.
2. Regulamin służby sztabów w polu, MON, 1978.
3. Regulamin walki Wład SZ PRL. Część I - Projekt, MON, 1984r.
4. Regulamin sztabów /tymczasowy/. MON, 1983; Szt.Gen. 1108/83.
5. Płk prof.dr Kazimierz NOŻKO: Zagadnienia organizacji współdziałania podczas przygotowywania i prowadzenia operacji zaczepnej frontu i armii. ASG, nr ewid. 020630.
6. Gen.bryg. prof. dr hab. Czesław DĘGA: Organizacja współdziałania w operacji zaczepnej armii. ASG, nr ewid. PF 1060.
7. Gen.bryg. Tadeusz BEŁCZEWSKI: Przygotowanie i prowadzenie frontowej /armijnej/ operacji zaczepnej o koalicyjnym składzie /tłumaczenie z języka rosyjskiego/. ASG, nr ewid. 0816.
8. Płk dypl. Czesław MOLL: Rozwijanie wojsk do działań zaczepnych po przegrupowaniu z głębi z uwzględnieniem warunków przejmowania inicjatywy operacyjnej bez użycia BJ. Rozprawa doktorska, ASG, nr ewid. 0492.
9. Wybrane problemy szkolenia wojskowego. Współdziałanie. W-wa 1980 MON, str. 220-231.
10. Słownik podstawowych terminów wojskowych. MON, 1977, str. W-15.
11. Leksykon wiedzy wojskowej. MON, 1979, str. 496.
12. Materiały i dokumenty sztabu POW z operacyjno-strategicznych i operacyjnych, międzysojuszniczych ćwiczeń dowódczo-sztabowych oraz z wojskami typu "LATO" i "SOJUZ" z lat 1979-84.

BIBLIOGRAFIA

1. Regulamin walki z przestępcami - projekt, Szt. Gen. 347/84.
2. Regulamin służby strażników w polu, MON, 1978.
3. Regulamin walki z przestępcami - projekt, MON, 1978.
4. Regulamin strażników w przemyśle, MON, 1978; Szt. Gen. 110/78.
5. Prof. dr hab. inż. J. Kozłowski: Organizacja i wyposażenie

Wykonano w 1 egz.

Wyd. ppłk Słowiński

Druk WR dn. 7.06.84 r.

Nr Pf62/K-13/84

6. Gen. dyw. prof. dr hab. inż. J. Kozłowski: Organizacja i wyposażenie
7. Gen. dyw. Tabaszewski: Organizacja i wyposażenie
8. Płk dypl. inż. J. Kozłowski: Organizacja i wyposażenie
9. Wybrane problemy organizacji wojskowej, Wyd. 1980
10. Słownik podstawowych terminów wojskowych, MON, 1977, str. 4-13
11. Lekcja wstępna wojskowej, MON, 1979, str. 48
12. Materiały i dokumenty strażników z operacji no-strefowych i

INDUSTRIAL AND
LABOR RELATIONS BOARD

~~AK~~ 43374